

OTROŠKE FOLKLORNE SKUPINE NA HRVAŠKEM

KATICA TOMAC

Delovanje otroških folklornih skupin na Hrvaškem ima zanimivo zgodovino. Sprva so otroške folklorne skupine, podobno kot drugje, posnemale delo odraslih, kasneje pa so se s posebno pozornostjo začele posvečati izročilu otrok. Na Hrvaškem se je to zgodilo po osamosvojitvi leta 1993, ko sta bili ustanovljeni prvi dve otroški folklorni skupini, ki sta delovali v samostojnem društvu, torej ne kot otroški folklorni skupini znotraj društev, ki imajo v svojem sestavu tudi otroke. To sta bili skupina "Ententin", ki jo je ustanovil Goran Knežević, in skupina "Gatalinka", ki jo je ustanovila Blanka Žakula. Oba sta znana hrvaška folklornika, v družbi katerih sem tudi sama obiskovala "Školu folklor", na kateri smo obravnavali izročilo celotne nekdanje Jugoslavije in imeli v okviru te šole nekoč tudi posvet na temo otroškega izročila. Po razpadu Jugoslavije je Goran Knežević ustanovil Šolo otroškega izročila Ethno ("Škola dječjeg folklor Ethno"), udeleženci te šole pa smo bili ljudje, ki smo se poznali že iz preteklih izobraževanj. Poleg tega je Goran Knežević tedaj začel sistematično raziskovati otroško izročilo, kar so bili prvi začetki načrtnega dela z otroki in njihovim izročilom. Glede na to, da sta na Hrvaškem tedaj obstajali le dve samostojni otroški folklorni skupini, sem po nagovarjanju svojih kolegov tudi sama, leta 1995, ustanovila Kulturno umetniško društvo Ivančice.

Še pred osamosvojitveno vojno sem delala z otroki v enem izmed kulturno umetniških društev v Kutini, leta 1990 pa sem začela pripravljati srečanja otroških folklornih skupin, najprej za skupine, ki so delovale v ožji okolici Kutine in sicer z namenom, da skupine, ki so se mučile s podmladkom, opozorim na otroško izročilo in na njegov pomen v otroških folklornih skupinah. Tedaj so namreč otroci v folklornih skupinah plesali vsega po malem, največ podobno kot odrasle folklorne skupine in bila sem edina, ki sem skušala vodje folklornih skupin in druge opozoriti, da obstaja tudi posebno otroško izročilo, ki ga je vredno ohranjati, negovati in poustvarjati. Ideja sprva ni bila najbolje sprejeta, pogosto celo s posmehom, čeprav je danes dokaj splošno uveljavljena in jo upoštevajo mnoge na Hrvaškem delujoče otroške folklorne skupine. Ko sem z Goranom Kneževićem in Blanko Žakulo zaorala ledino na tem področju, pravzaprav niti nisem slutila, kam bo pripeljal nov način dela. Mnogi nas niso razumeli in težko so sprejemali, da se z otroki začenja delati drugače kot z odraslimi, da je otrokom potrebno prikazati izročilo na njim primeren način in da otroci niso le številke v matičnih društvih. Pri teh prizadevanjih nam

je pomagala tedanja politična situacija, saj so politiki na vseh ravneh poudarjali pomen nacionalne identitete.

Zgoraj omenjena tri društva, ki so bila ustanovljena z namenom poustvarjanja otroškega izročila, so kmalu po ustanovitvi začela nastopati na celotnem Hrvaškem, dokler jih niso sprejeli in začeli posnemati. Danes se nam to zdi normalno.

Leta 2003 smo se dogovorili, da bo Kutina, ki je do tedaj pripravljala otroško regijsko srečanje, pripravila Festival otroškega izročila Hrvaške ("Festival dječjeg folklor Hrvatske"). Začelo se je brez podpore lokalnih, še manj državnih ustanov. Festival smo s skromnimi sredstvi ustanovili ljubitelji, ki smo ob strokovni pomoči hrvaškega Inštituta za etnologijo in folkloristiko, Etnografskega muzeja iz Zagreba, Muzeja Moslavine in vseh drugih verjeli, da je zastavljena pot prava. Danes, ko je omenjeni festival otroškega izročila znan po celi Hrvaški in registriran tudi pri mednarodni zvezi, ni več težav pri njegovem financiranju, saj ga podpirajo lokalne in državne ustanove. Festival podpirata Ministrstvo za kulturo in Ministrstvo za znanost, izobraževanje in šport, njegov pokrovitelj pa je predsednik Republike Hrvaške.

Prek usposabljanja na Šoli otroškega izročila Ethno se je izobrazilo mnogo učiteljic in vzgojiteljic, ki svoje znanje prenašajo na predšolske in osnovnošolske otroke. Za razvoj dejavnosti je pomembno, da imajo otroške folklorne skupine možnost predstavljanja svojih programov na regijskih srečanjih, kjer jih strokovna žirija oceni in predlaga za sodelovanje na našem Festivalu otroškega izročila v Kutini, na katerem sodelujoče hrvaške otroške folklorne skupine tekmujejo v dveh kategorijah. V prvi tekmujejo otroške folklorne skupine, ki združujejo otroke stare do 10 let in v program vključujejo otroško izročilo (otroške izštevance, igre, pesmi), v drugi pa skupine z otroki v starosti od 10 do 14 let. Slednje izvajajo predvsem otrokom primerne plesne odraslih, ne pa neposredno programov odraslih folklornih skupin.

Otroških folklornih skupin, ki bi na Slovenskem poustvarjale hrvaško izročilo, ni, v Velenju pa deluje odrasla skupina (Kulturno društvo Medžimurje), ki poustvarja izročilo Medžimurja. (Foto: Janez Eržen, regijsko srečanje folklornih skupin, ki izvajajo neslovenski program, Velenje, junij 2004.)

Folklorna skupina Kulturnega društva Medžimurje.
(Foto: Janez Eržen, regijsko srečanje folklornih skupin, ki izvajajo neslovenski program, Velenje, junij 2004.)

Pri pripravi festivala smo se v začetku spraševali, ali naj otroci tekmujejo ali ne; ali naj strokovna žirija objavlja rezultate tekmovanja in izpostavlja najboljše skupine ali ne. Kljub pomislekom smo se odločili, da bo festival tekmovalen in da bomo vsako leto v vsaki izmed kategorij razglasili prva tri mesta. Pokazalo se je, da je bila odločitev prava, saj je ocenjevalni sistem spodbujal kakovostno rast in sicer na izvedbeni in vsebinski ravni.

Razvoju festivala in razvoju otroških folklornih skupin so pomagala raziskovanja otroškega izročila na do tedaj neznanih območjih. Največ gradiva je zbral in objavil Goran Knežević, ki se je temu delu natančno posvečal zadnjih deset let. Izdal je tri knjige:

- Šečem, šečem drotičko,
- Naše kolo veliko,
- Srebrna kola zlaten kotač.

V Šoli otroškega izročila Ethno se udeleženci poleg spoznavanja otroškega izročila in otrokom primerne

plesnega izročila odraslih naučijo tudi izdelovanja otroških glasbil, igranja nanje in petja. S festivalom je povezana naša etnologinja Slavica Moslavac, ki je začela z raziskovanjem načina življenja otrok v Moslavini, Posavini in Bilogori. V vsakem našem katalogu, ki ga ob festivalu izdamo, je na kratko obdelana ena od tem, ki so vezane na nekdanje življenje otrok. Objavljeno je bilo gradivo o oblačenju otrok, o vlogi otrok v šegah, o otroških igračah in glasbilih ter o otroških plesih iz Moslavine. Kdor želi, se lahko marsičesa nauči že iz teh katalogov.

Kulturno umetniško društvo Ivančice je od zgoraj omenjenih treh društev ostalo najštevilčnejše in sicer predvsem zato, ker sem se sama posvetila delu v društvu in usposabljanju novih vodij ter kasneje organizaciji festivala. Strokovno delo sem prepuščala etnologom in etnomuzikologom, s katerimi sem zelo dobro sodelovala. Ker je festival postal zelo hitro priljubljen pri naših skupinah, so si vse želele na njem tudi sodelovati. Zavedamo se, da smo še vedno na začetku in da moramo storiti še mnogo, da kakovostno razvijemo našo dejavnost. V prihodnje si bom prizadevala, da bo festival postal večji in odmevnejši, da bo trajal dlje časa in da bo lahko gostil čim več skupin iz Hrvaške in tujine. Festival je že sedaj pomemben zaradi hrvaških skupin, kajti skupine, ki so najuspešnejše na festivalu, priporočamo nacionalni sekciji mednarodne organizacije Cioff, da jih pošilja na festivale v tujino, hkrati pa z gostovanjem tujih skupin omogoča, da naši otroci spoznavajo izročilo drugih.

Letos bomo pripravili 5. festival in nanj povabili vse skupine, ki so v preteklih petih letih zmagale in nove skupine, ki jih strokovna žirija regijskih srečanj izbira za sodelovanje na festivalu. Tako bomo lahko primerjali pretekle sezone s tekočo in ugotovili, kje smo napredovali in kje v kakovosti nazadovali.

Folklorna skupina Kulturnega društva Medžimurje.
(Foto: Janez Eržen, regijsko srečanje folklornih skupin, ki izvajajo neslovenski program, Velenje, junij 2004.)